

Številka: 00104-332/2019/5

Datum: 7. 11. 2019

Odgovor na poslansko vprašanje Suzane Lep Šimenko v zvezi z neučinkovitim črpanjem evropskih sredstev

Poslanka Suzana Lep Šimenko je v skladu z 240. in 248 členom Poslovnika Državnega zbora Vladi RS zastavila pisno poslansko vprašanje v zvezi z neučinkovitim črpanjem evropskih sredstev.

Poslanka navaja:

Član Evropskega računskega sodišča Samo Jereb je ob predstavitvi letnega poročila evropskih revizorjev v Bruslju znova opozoril na slabo črpanje evropskih sredstev v Sloveniji. Konec leta 2018 je porabila 24,2 odstotka sredstev evropskih strukturnih in investicijskih skladov, kar je za peto leto izvajanja finančnega okvira razmeroma malo, sploh v primerjavi s petim letom prejšnjega okvira, ko je bila poraba že 37-odstotna, je pojasnil Jereb. Navaja, da je Slovenija ena od držav z največjo razliko med porabo konec leta 2018 in 2011.

Povprečje v EU znaša 27,3 odstotka, ker pomeni, da Slovenija bistveno odstopa navzdol. Za primerjavo; povprečje porabe v EU v petem letu prejšnjega finančnega okvira je znašalo 33,4 odstotka, kar je pomenilo, da je bila Slovenija tedaj precej boljša od povprečja. Lani je bila Slovenija po črpanju sredstev peta najslabša, letos je šesta. Prehitela je zgolj Slovaško. Slabše od Slovenije so poleg Slovaške še Španija, Italija, Malta in Hrvaška, ki je na repu, je razvidno iz tabele sodišča. Najboljša je Finska, ki je porabila že več kot polovico sredstev.

Eden od razlogov za zaostanek je bilo tudi podaljševanje izvajanja projektov iz prejšnje finančne perspektive v tekočo finančno perspektivo. Glede na neambicioznost in neaktivnost v luči priprav na prihodnjo finančno perspektivo nas upravičeno skrbi, da se bo zgodba ponovila in Slovenijo povlekla v negativno spiralo, ki bo onemogočala trajne in premišljene investicije. Konstantno menjavanje ministrskih kadrov na pristojnem resorju pa že sedaj onemogoča kvalitetno delo resorja. Očitno se Vlada RS ne zaveda pomena razvojnih sredstev, ki jin ponuja Evropska unija in ji tudi ni mar, če se bo Slovenija iz neto prejemnice zaradi lastne neaktivnosti ali nesposobnosti spremenila v neto plačnico, torej bo iz evropskega proračuna dobila manj, kot bo vanj vplačala.

V zvezi s tem Vlado Republike Slovenije sprašuje:

- 1. Kako Vlada RS komentira dejstvo, da Slovenija po uspešnosti črpanja evropskih sredstev bistveno negativno odstopa od povprečja EU?*
- 2. Kako Vlada RS komentira dejstvo, da izvajanje akcijskega načrta za pospešitev črpanja sredstev ne daje vidnejših rezultatov, saj podatki SVRK kažejo, da je bilo konec avgusta 2019 še vedno počrpanih zgolj 25 % sredstev?*
- 3. Samo Jereb je med drugim pojasnil, da je Evropska komisija od članic, ki niso izkoristile vsega načrtovanega obsega sredstev — predvsem tistih z nizkim deležem črpanja - zahtevala vračala že izplačanih predumov. Je med temi državami tudi Slovenija? V kolikor je, kolikšen znesek vračila je bil zahtevan in s katerih prednostnih osi?*

4. *Ali Vlada RS ni sposobna oblikovati projektov, ki bi imeli dodano vrednost za razvoj Slovenije in bi bili kvalitetna podlaga za učinkovito črpanje evropskih sredstev?*

Vlada Republike Slovenije v nadaljevanju podaja odgovor na pisno poslansko vprašanje:

1. Kako Vlada RS komentira dejstvo, da Slovenija po uspešnosti črpanja evropskih sredstev bistveno negativno odstopa od povprečja EU?

Vlada RS ocenjuje, da Slovenija pri izvajanju kohezijske politike bistveno ne odstopa od ostalih držav članic, saj je po podatkih Evropskega računskega sodišča zaostanek za povprečjem EU zgolj 3,1-odstoten. Revizija zaključnega računa proračuna EU za leto 2018, ki jo je izvedlo Evropsko računsko sodišče, ugotavlja, da je zaključni račun EU resničen in pošten prikaz finančnega položaja EU. Evropsko računsko sodišče v uvodu v letno poročilo za leto 2018 pojasnjuje, da se je tega leta bistveno povečalo število zahtevkov za plačilo v okviru evropskih strukturnih in investicijskih skladov, ki so jih predložile države članice, ter da zamude pri začetku izvajanju programskega obdobja 2014–2020 vplivajo tudi na zadnja leta izvajanja aktualnega obdobja. Prav tako ugotavlja, da je črpanje sredstev evropskih strukturnih in investicijskih skladov v letu 2018, ki je sicer peto leto izvajanja sedanjega večletnega finančnega okvira, dobilo zagon. Kljub temu je bilo do konca leta 2018 državam članicam izplačanih v povprečju samo 27,3 odstotka skupnih dodelitev sredstev za večletni finančni okvir. Tako je Slovenija do konca leta 2018 v primerjavi z ostalimi državami članicami iz evropskega proračuna prejela 24,2-odstotni delež sredstev, s čimer ne moremo biti najbolj zadovoljni. V tem kontekstu je treba dodati, da se vrednosti nanašajo na pet skladov, in sicer dva strukturna sklada (Evropski sklad za regionalni razvoj, Evropski socialni sklad), Kohezijski sklad ter Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo in Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja.

V nadaljevanju podajamo opis stanja na področju izvajanja Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020, cilj: naložbe za rast in delovna mesta.

Iz Poročila o izvajanju evropske kohezijske politike 2014–2020 za obdobje od januarja 2014 do konca decembra 2018, cilj: naložbe za rast in delovna mesta, ki ga je Vlada RS predložila Državnemu zboru RS 28. 2. 2019, je razvidno, da je delež črpanja konec leta 2018 dosegel 16 odstotkov. Podatki kažejo, da se je od takrat intenziteta črpanja povečala, tako da je konec septembra delež počrpanih sredstev zrasel na 26,4 odstotka. Do konca leta pričakujemo še nekoliko boljši rezultat, saj se v zadnjih mesecih leta dinamika in vrednost izplačil iz slovenskega proračuna in posledično tudi povračil iz evropske blagajne bistveno povečata.

Vlada RS ugotavlja, da je izvajanje kohezijske politike v Sloveniji v polnem teku. Po izvedenih javnih razpisih posameznih ministrstev se je do konca avgusta na terenu izvajalo 4.624 operacij (programov in projektov) v vrednosti 2,02 milijarde evrov. Iz državnega proračuna (vključno s finančnimi instrumenti) je bilo upravičencem izplačanih nekaj več kot 851 milijonov evrov, kar predstavlja 28 odstotkov razpoložljivih sredstev.

Pri tem je treba vedeti, da je sistem koriščenja evropskih sredstev kompleksen in zajema več faz, ki si sledijo v določenem sosledju:

1. FAZA: SVRK v vlogi organa upravljanja (OU) oceni vlogo posredniških organov (PO) za odobritev evropskih sredstev za posamični javni razpis, projekt oziroma program. V kolikor je vloga skladna z vsebino OP EKP-ja, SVRK izda odločitev o podpori PO-jem.
2. FAZA: PO-ji izvedejo postopke izbora (npr. objavijo javne razpise), dodelijo sredstva in sklenejo pogodbe o sofinanciranju z upravičenci, kar je podlaga za dejansko financiranje projektov iz sredstev evropske kohezijske politike.
3. FAZA: izvedba projekta (upravičenec, izvajalci) v skladu s pogodbo o sofinanciranju. Za izvedene aktivnosti upravičenci PO-jem izstavijo račune (zahtevke za izplačila (ZZI)), ki se nato plačajo (založijo) iz državnega proračuna.

4. FAZA: predstavlja prenos plačanih in preverjenih ZZI-jev iz informacijskega sistema organa upravljanja (e-MA) v informacijski sistem organa za potrjevanje (e-CA). Organ za potrjevanje pri Ministrstvu za finance ZZI-je pregleda, jih potrdi, izvede povračilo sredstev EU iz proračuna na Banki Slovenije v državni proračun in nato v Bruselj pošlje zahtevek za povračilo sredstev. Četrta faza predstavlja črpanje sredstev.
5. FAZA: predstavlja preverjanje zahtevkov na Evropski komisiji in plačilo sredstev iz proračuna EU na podračune pri Banki Slovenija.

Zadnja, peta faza, ki jo Evropsko računsko sodišče preverja v sklopu transakcij zaključnega proračuna EU, je odvisna od vseh predhodnih faz, predvsem pa od hitrosti izvajanja po pogodbah (tretja faza).

2. Kako Vlada RS komentira dejstvo, da izvajanje akcijskega načrta za pospešitev črpanja sredstev ne daje vidnejših rezultatov, saj podatki SVRK kažejo, da je bilo konec avgusta 2019 še vedno počrpanih zgolj 25 % sredstev?

Poudariti je treba, da se je Slovenija v letih 2014 in 2015 ukvarjala predvsem s črpanjem preostanka razpoložljivih sredstev iz programskega obdobja 2007-2013. Izvajanje operativnega programa za obdobje 2014-2020 in črpanje sredstev se je posledično pričelo z zamikom. Prav tako so bile pozno, decembra 2013, sprejete pravne podlage na evropski ravni, kar je vplivalo na pripravo programskih dokumentov, ki so bili potrjeni šele decembra 2014. Iz tega izhaja, da se je sistem izvajanja lahko vzpostavil šele leta 2015, pri čemer so bile prve odločitve o sofinanciranju projektov izdane julija oziroma avgusta leta 2015.

Izvajanje projektov in programov je v polnem teku. Od januarja 2014 do konca avgusta 2019 je bilo izdanih za 2,52 milijarde evrov odločitev o finančni podpori za projekte, programe oziroma javne razpise, kar predstavlja 82 odstotkov razpoložljivih sredstev (EU del). Po izvedenih javnih razpisih posameznih ministrstev so se do konca avgusta na terenu izvajali projekti in programi v skupni vrednosti 2,02 milijarde evrov oziroma 66 odstotkov razpoložljivi sredstev, iz državnega proračuna (vključno s finančnimi instrumenti) pa je bilo upravičencem izplačanih nekaj več kot 851 milijonov evrov, torej 28 odstotkov razpoložljivih sredstev. Slovenija je do konca avgusta 2019 Evropski komisiji posredovala za 779 milijonov evrov zahtevkov za plačila oziroma 25 odstotkov razpoložljivih sredstev, konec septembra pa se je ta vrednost dvignila na 812 milijonov evrov, ker predstavlja 26,4 odstotka vseh razpoložljivih sredstev.

Primerjava podatkov v četrtnih poročilih SVRK-ja kaže, da izvajanje akcijskega načrta, kljub morebitnemu drugačnemu prepričanju, daje rezultate. Delež potrjenih izdatkov na Evropski komisiji (peta faza izvajanja) je od 31. 12. 2018 iz 16 odstotkov do konca septembra zrasel na 26,4 odstotka ali 812 milijonov evrov. Pomemben rezultat izvajanja akcijskega načrta so odpravljene pomanjkljivosti v informacijskem sistemu, saj ta več ne predstavlja resne ovire pri potrjevanju izdatkov na Evropski komisiji. Razkorak med izplačili iz nacionalnega proračuna in predložitvijo zahtevkov v potrjevanje na Ministrstvo za finance (četrta faza) danes znaša manj kot en odstotek glede na celotna izplačila.

SVRK ocenjuje, da je stanje v prvih dveh fazah izvajanja (izdane odločitve o podpori in usmeritev predvidenih sredstev v programe in projekte) zadovoljivo, dodatno pa je treba dejavnosti osredotočiti na fazo izplačil iz proračuna. Pri tem je na eni strani treba spodbuditi izvajanje posameznih projektov in programov na terenu, da bodo lahko za izvedene aktivnosti upravičenci izdajali račune, na drugi pa pospešiti njihovo potrjevanje na ministrstvih.

3. Samo Jereb je med drugim pojasnil, da je Evropska komisija od članic, ki niso izkoristile vsega načrtovanega obsega sredstev – predvsem tistih z nizkim deležem črpanja – zahtevala vračila že izplačanih predumov. Je med temi državami tudi Slovenija? V kolikor je, kolikšen znesek vračila je bil zahtevan in s katerih prednostnih osi?

Poročilo Evropskega računskega sodišča ugotavlja, da zamude pri izvajanju evropskih strukturnih in investicijskih skladov, ki jih je Evropska komisija v preteklosti že ugotovila (Uredba o skupnih določbah je bila sprejeta kar šest mesecev kasneje kot v programskem obdobju 2007–2013), Evropsko računsko sodišče pa potrdilo že v poročilu za leto 2017, še naprej vplivajo na izvajanje trenutnega večletnega finančnega okvira. Tako zahtevki za plačilo velikih vrednosti zamujajo in jih bodo države članice Evropski komisiji predložile v prihodnjih letih, kar vpliva tudi na porabo predhodnega financiranja. Neporabljene zneske predhodnega financiranja morajo namreč države članice vrniti v evropski proračun.

Države članice vsako leto iz proračuna EU prejmejo letno predplačilo, ki se izračuna v odstotkih glede na finančni načrt operativnega programa. Če je vrednost predloženih zahtevkov za plačilo države članice nižja od vrednosti prejetega predhodnega financiranja, se neporabljeni znesek naslednje leto vrne v proračun EU. To se ugotovi v okviru postopka letnega preverjanja in sprejema računovodskih izkazov za evropske strukturne in investicijske sklade (obračunsko leto). Ta postopek je bil za države članice uveden v programskem obdobju 2014–2020 in prvič uporabljen leta 2017. Države članice po sistemu deljenega upravljanja tako evropska sredstva črpajo v okviru obračunskega leta, ki se začne prvega julija in konča tridesetega junija prihodnje leto.

V obdobju obračunskega leta država članica na Evropsko komisijo naslavlja zahtevke za plačilo in prejme plačilo v višini 90 odstotkov potrjenih izdatkov, saj je ob koncu obračunskega leta treba pripraviti računovodske izkaze. V kolikor ostaja končna vrednost upravičenih izdatkov, potrjenih v računovodskih izkazih, enaka predhodno potrjenim izdatkom Evropski komisiji, je država upravičena do plačila zadnjih 10 odstotkov zadržanih sredstev, zmanjšanih za prejeta letna predplačila.

Slovenija je za četrto obračunsko leto (1. 7. 2017 - 30. 6. 2018) prejela letna predplačila v višini 68 milijonov evrov. V kolikor je višina letnih predplačil višja od preostale razlike, je to razliko Evropski komisiji treba vrniti. Slovenija je tako Evropski komisiji za 4. obračunsko leto letos vrnila 60,7 milijona evrov neporabljenih letnih predplačil. Vračilo letnih predplačil ne pomeni, da je Slovenija izgubila evropska sredstva. Pri teh vračilih gre za likvidnostna sredstva na podračunih pri Banki Slovenije, ki še niso vezana na posamezne prednostne osi, saj denar, ki ga Slovenija iz naslova predplačil prejme na račune, odprte za namen izvajanja kohezijske politike, še ne predstavlja prihodka nacionalnega proračuna, dokler ta ni upravičeno porabljen za konkretne projekte, in je predhodno založen iz nacionalnega proračuna.

4. Ali Vlada RS ni sposobna oblikovati projektov, ki bi imeli dodano vrednost za razvoj Slovenije in bi bili kvalitetna podlaga za učinkovito črpanje evropskih sredstev?

Načeli usmerjenosti v rezultate in dodane vrednosti naložb kohezijske politike sta v skladu s prednostnimi nalogami Evropske komisije in Vlade RS.

Slovenija ima v finančni perspektivi 2014–2020 na voljo 3,068 milijarde evrov sredstev evropske kohezijske politike, ki jih lahko koristi do leta 2023. Trenutno se po Sloveniji izvaja 4.624 operacij (programov in projektov) v višini 2,02 milijarde evrov. Do konca septembra je Slovenija upravičila porabo sredstev v višini 812 milijonov evrov.

Iz osnutka Letnega poročila za leto 2018 velja izpostaviti nekaj naslednjih dosežkov:

V okviru osi 1 - *Mednarodna konkurenčnost raziskav, inovacij in tehnološkega razvoja v skladu s pametno specializacijo za večjo konkurenčnost in ozelenitev gospodarstva*, je bilo do konca leta 2018 v Sloveniji več kot 270 podjetij, ki so prejela podporo za produktivne naložbe in skoraj 180 podjetij, ki sodelujejo z raziskovalnimi ustanovami.

V okviru osi 3 - *Dinamično in konkurenčno podjetništvo za zeleno gospodarsko rast*, je bilo do konca leta 2018 v Sloveniji več kot 2.400 podjetij, ki so prejela podporo za produktivne naložbe.

V okviru osi 4 - *Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja* je bilo do konca leta 2018 skupno obnovljenih več kot 318 tisoč m² tlorisnih površin energetske prenovljenih stavb javnega sektorja.

V okviru osi 8 - *Spodbujanje zaposlovanja in transnacionalna mobilnost delovne sile* je bilo do konca leta 2018 v spodbude za zaposlitev na ravni Slovenije vključenih več kot 5.000 mladih v starosti od 15 do 29 let in več kot 10.000 vključenih iz drugih starostnih skupin.

V okviru osi 9 - *Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine* je bilo do konca leta 2018 v Sloveniji več kot 6.000 oseb iz ranljivih skupin vključenih v program.

V okviru osi 10 - *Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost* je bilo do konca leta 2018 v Sloveniji v programe usposabljanj, specializacij, dodatnih kvalifikacij in prekvalifikacij, vključenih več kot 75. tisoč ljudi; v štipendijske sheme vključenih več kot 3.500 mladih ; v programe za pridobitev kompetenc je bilo vključenih več kot 29 tisoč ljudi; v različne modele poklicnega izobraževanja in usposabljanja pa je bilo vključenih skoraj 80 šol.

V nadaljevanju navajamo še nekaj projektov ki so še v fazi izvajanja, njihovi rezultati pa bodo vidni v prihodnosti.

- V teku je izgradnja centra odličnosti InnoRenew CoE in vzpostavitev nacionalnega vozlišča HPC RIVR.
- V okviru krepitve aplikacij IKT za e-upravo se izvajajo projekti Celovita informacijska podpora procesom varstva nepremične kulturne dediščine, eProstor in Gospodar.
- Vzpostavitev celovitega vavčerskega sistema spodbud malih vrednosti za MSP-je, ki bistveno poenostavlja pridobivanje podpor malih vrednosti za MSP-je.
- Zagotovitev poplavne varnosti porečja Drave – Območje Meže z Mislinjo – I. faza.
- Informiranje in ozaveščanje prebivalcev Slovenije o ukrepih ob poplavih ter zgodnje alarmiranje in obveščanje poplavno ogroženih subjektov na območju pomembnega vpliva poplav.
- Protipoplavna ureditev porečja Gradašnice – I. faza.
- Protipoplavna ureditev porečja Selške Sore (do kraja Dolenja vas).
- Odvajanje in čiščenje odpadne vode na območju Domžale–Kamnik.
- Oskrba s pitno vodo na območju Sodražica–Ribnica–Kočevje.
- Oskrba s pitno vodo v porečju Ljubljane - 1. sklop.
- Oskrba s pitno vodo na območju Domžale–Kamnik.
- Oskrba s pitno vodo v porečju Ljubljane - 2. sklop.
- Oskrba s pitno vodo Suhe Krajine.
- Hidravlična izboljšava vodovodnega sistema na območju osrednje Dolenjske.
- Oskrba s pitno vodo na območju Zgornje Save - 2. sklop.
- Oskrba s pitno vodo v porečju Drave - 3. sklop.
- SINICA - nadgradnja sistema za spremljanje onesnaženosti zraka, ugotavljanje vzrokov čezmernih obremenitev in analizo učinkov ukrepov za izboljšanje.
- Odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda v porečju zgornje Save in na območju Kranjskega in Sorškega polja - 2. sklop (2. faza).
- Odvajanje in čiščenje odpadne vode na območju vodonosnika Ljubljanskega polja.
- Zagotavljanje primerne rabe kraških travnišč in ostenij za ohranjanje izbranih habitatnih tipov in vrst na območju Nature 2000 Kras.
- Izboljšanje stanja naravovarstveno najpomembnejših delov travnišč in barjanskih površin na Cerkljanskem jezeru in Planinskem polju-Kras.Re.Vita.

- Ukrepi za ohranjanje in izboljšanje stanja ogroženih živalskih vrst in habitatov v Vipavski dolini.
- Izboljšanje stanja bazičnih nizkih in prehodnih barij v Osrednji Sloveniji in na Gorenjskem.
- Vzdrževanje kmetijske krajine za ptice in metulje na Goričkem.
- Nadgradnja obstoječega tira Maribor-Šentilj.
- Gradnja 2. tira proge Divača-Koper.
- Vozlišče Pragersko.
- Gradnja 3. razvojne osi NM-Maline.
- Gradnja obvoznice Murska Sobota.
- Gradnja obvoznice Krško.
- Gradnja AC Draženci-Gruškovje.
- Vzpostavitev centra RS za nadzor prometa in upravljanje v kriznih situacijah na morju.

Celoten seznam projektov, ki so podprti s sredstvi Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020, cilj: naložbe za rast in delovna mesta, je dosegljiv na spletni strani www.eu-skladi.si.